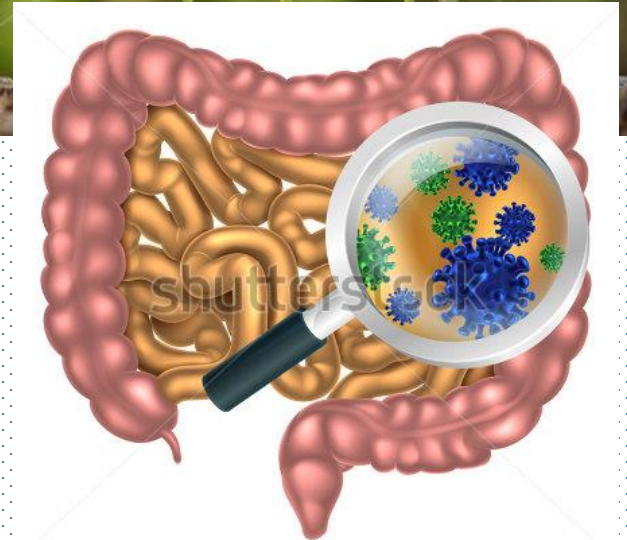

Ighnéitheacht Orgánach

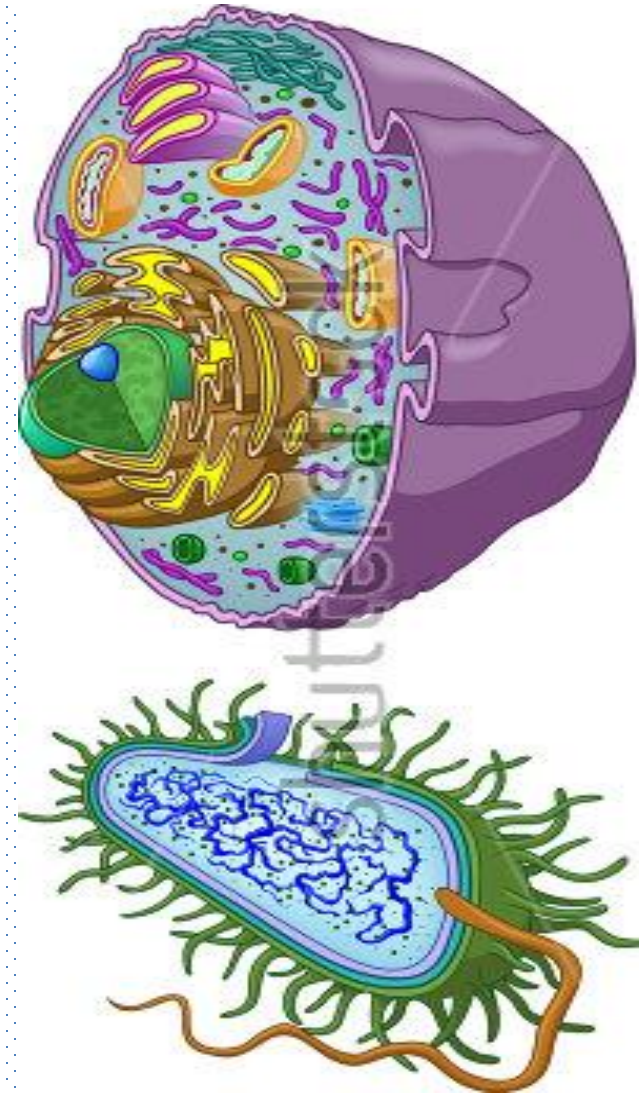
Na 5 Ríocht

- Aicmítear **cealla** gach ní beo sna ríochtaí seo in dhá phríomhshaghas:

Prócarótach - Gan núicléas, gan orgánaidí

Is cealla beaga iad - na Baictéir

Eocarótach - tá núicléas & orgánaidí acu. Cealla móra a bhíonn i bhfungais, i bplandaí, in ainmhithe.

Na 5 Ríocht

- Tá gach ríocht foroinnte i ngrúpaí: Fíleam, Rang, Ord, Fine, Géineas & Speiceas.
1. Ríocht na Monera/bPrócarótach (Baictéir):
  2. Ríocht na bPrótista (Algaí & Aiméibe):
  3. Ríocht na bhFungas: (Giosta & Muisiriúin..)
  4. Ríocht na bPlandaí: (Crann cnó capall & Féar..)
  5. Ríocht na nAinmhithe: (Duine & Smugairle Róin..)
- (ní chuirtear víris in aon cheann de na ríochtaí seo)

1. Ríocht na bPlandaí:

- Orgánaigh ilcheallacha a fhaigheann cothú trí fhótaisintéis.
- Bíonn cillbhalla timpeall ar a gcealla.
- Roinntear na plandaí a chuireann síolta ar fáil in dhá ghrúpa – cinn a chuireann bláthanna ar fáil agus cinn nach gcuireann.

<https://www.youtube.com/watch?v=L5gfWyZHGqc>

2. Ríocht na nAinmhithe

- Orgánaigh ilcheallacha - cothú **heitreatrófach**.
- Ní bhíonn cillbhalla timpeall ar a gcealla.
- Bíonn córas néarógach & matánach acu.
- De ghnáth bíonn atáirgeadh gnéasach i gceist.

Scoilt mhór amháin:

Veirteabrach

& Inveirteabrach.

3. Ríocht na bhFungas

- Orgánaigh ilcheallacha, (*seachas an giosta).
- Déanta as snáithíní - ‘hífe / hífí’ ; tagann a lán hífí le chéile chun micéiliam a dhéanamh.
- Cill ballaí déanta as an _____, citin.
- Atáirgeadh trí spóir a chur ar fáil.

Samplaí: múscán, coinceach, múisirúin, giosta....

4. Ríocht Protista

- Le fáil i ngach áit ina bhfuil uisce.
  - Orgánaigh shimplí, de ghnáth gan aon fhíochán.
- Orgánaigh mar aiméibe, na halgaí, slam-mhúscán

www.shutterstock.com · 440785573

5. Ríocht na Monera/bPrócarótach

- Na chéad orgánaigh ar Domhan – 4000 milliún bl. ó shin & iad sin amháin a bhí anseo don chéad 2000 milliún bl.
- In ann maireachtáil gan na 4 ríocht eile ACH gan iad, bheadh an saol ar Domhan críochnaithe i 30 bliain!
- Atáirgeadh éighnéasach
- Cealla Prócarótacha - gan núicléas & orgánaidí*.

